

Agnieszka Górniak

Potrydenckie mszały weneckie z XVI i XVII wieku w polskich bibliotekach kościelnych

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (35), 149-201

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA GÓRNIAK¹

POTRYDENCKIE MSZAŁY WENECKIE Z XVI I XVII WIEKU W POLSKICH BIBLIOTEKACH KOŚCIELNYCH

Mszał jest podstawową księgą liturgiczną używaną w kościele katolickim. Pierwotnie, na przestrzeni od VIII do XIII wieku, termin *missale* stosowano jako synonim sakramentariusza, jednak od wieku XIII rozpowszechnił się jako nazwa księgi, która zawiera wszystkie niezbędne teksty do sprawowania Mszy: *missale plenum*. Znajdowały się w niej modlitwy², przedmowy, przepisy prawa kanonicznego do użytku sprawującego obrządek, jak również fragmenty przeznaczone do śpiewu³ oraz czytania⁴ na wszystkie Msze roku liturgicznego. Pod koniec XIII wieku wśród różnych mszałów używanych w diecezjach najbardziej rozpowszechnionym był *Missale secundum consuetudinem romanae curiae* używany przez franciszkanów⁵.

W mszałach z XV i XVI wieku, zarówno w tych drukowanych, jak i w manuskryptach, można zauważyć znaczną różnorodność tekstów pod względem struktury, rubryk, świąt w kalendarzu, modlitw, czytań i psalmów, które były uzależnione od tradycji lokalnych lub sprawowania odmiennych obrządków religijnych. Zróżnicowanie form zostaje zniesione prawie całkowicie po ogłoszeniu w 1570 roku

¹ Biblioteka Główna Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach.

² Kolekta, modlitwa ofiarna i po przyjęciu Komunii św.

³ Introit, graduał, alleluja, offertorium i antyfony po komunii.

⁴ Fragmenty listów i Ewangelii.

⁵ Mszał ten stał się wzorem dla *editio princeps* wydanej przez mediolańczyka A. Zarotto w 1474 roku.

i rozpowszechnieniu ujednoczonego tekstu w nowym potrydenckim *Missale Romanum*.

Na początku mszału umieszczony został tekst bulli *Quo primum*, która nakładała na wszystkich księży obowiązek sprawowania obrządku po łacinie i stosowania nowej księgi, za wyjątkiem tych kościołów lub zakonów, które posiadały własne liturgie sprzed przynajmniej 200 lat. Wiele zakonów i diecezji zastosowało nowy mszał, mimo że miały możliwość zachowania własnego obrządku. Tylko nieliczne kościoły⁶ i zgromadzenia⁷ skorzystały z tego przywileju, przejmując niektóre części z *Missale Romanum*, jak na przykład *ordinarium*.

Zawartość nowego mszału można podzielić na następujące części:

– wprowadzenie: bulla lub bulle papieskie na temat mszału, tablice paschalne, kalendarz, rubryki⁸, po których następowały przepisy dotyczące sprawowania Mszy⁹ i zbiór błędów, które może popełnić kapłan¹⁰, modlitwy dla kapłana w celu przygotowania się przed Mszą Świętą, modlitwy dziękczynne;

– *proprium de tempore*: introit, kolekta, listy, gradułał, alleluja, ewangelia, offertorium, modlitwa ofiarna, komunია, modlitwy po komunii na każde święto od pierwszej niedzieli Adwentu aż do Wielkanocy;

– *ordinarium Missae*: niezmienna część Mszy zawierająca: znak krzyża, introito, Psalm 42: *Judica me, Confiteor*, [introit]¹¹, *Kyrie, Gloria*¹², [kolekta, list, gradułał, alleluja, ewangelia], *Credo*, [offertorium], modlitwy chleba i wina¹³, kadzenie, obmycie rąk, [mo-

⁶ Mediolan, Lyon, Toledo, Rawenna.

⁷ Karmelici, kartuzi, cystersi i dominikanie.

⁸ *Rubricae generales Missalis*.

⁹ *Ritus servandus in celebratione Missae*.

¹⁰ *De defectibus in celebratione Missarum occurrentibus*.

¹¹ W nawiasach kwadratowych zostały wykazane części ruchome należące do *proprium* w ich właściwej pozycji czasowej, tak aby struktura całościowa obrządku była czytelna.

¹² W Mszach świątecznych za wyjątkiem okresu Adwentu i Wielkiego Postu.

¹³ „Suscipe, sancte Pater”...

dlitwa ofiarna], prefacja i *Sanctus*, kanon¹⁴, *Pater noster*, *Agnus Dei*, obrządek komunii, [modlitwa przed i po komunii], modlitwy końcowe i błogosławieństwo (dla wygody odprawiającego liturgię *ordinarium* znajduje się w środkowej części książki);

– druga część *proprium de tempore*: od Wielkanocy do ostatniej niedzieli po Zielonych Świątkach, którą kończy się rok liturgiczny;

– *proprium sanctorum*: zawiera dni obchodów dla poszczególnych świętych, ustalone od św. Andrzeja¹⁵ według kalendarza. Ponieważ nie wszyscy święci posiadają w tej części własne *propria*, dla nich robi się odniesienie do fragmentu w *commune*. W tym dziale zostały odnotowane tylko trzy modlitwy właściwe: kolekta, modlitwa na ofiarowanie i modlitwa po komunii;

– *commune sanctorum*: zawiera introit, modlitwę, list, gradual, alleluja, ewangelię, offertorium, modlitwę ofiarną, modlitwę w czasie przyjmowania komunii i modlitwę po jej przyjęciu, które to formułują *propria* stałe do określenia kategorii świętych, uporządkowanych według swojej godności: apostołowie, męczennicy, wyznawcy, dziewice. Następnie znajduje się formuła na poświęcenie kościoła, której używano podczas trzech rocznic: konsekracji własnego kościoła, konsekracji katedry oraz w rocznicę konsekracji Bazyliki św. Jana na Lateranie. Na końcu jest zbiór świąt maryjnych.

Logiczne i wygodniejsze byłoby, aby *commune* poprzedzało *proprium*, ale ten ustalony porządek jest późniejszy w stosunku do historycznego rozwoju mszału. Na początku były Msze dla każdego świętego z kalendarza, następnie w miarę jak wzrastała liczba uroczystości ku czci świętych, a nie chciano tworzyć dla każdej uroczystości nowej formuły, zostało wypełnione *proprium* dla każdej kategorii świętych.

Missae votivae: zawiera *propria* ku czci Trójcy Świętej, aniołów, świętych Piotra i Pawła, Ducha Świętego itd., lub z powodu szczególnych uroczystości. Należy do nich: wybór papieża, konsekracja biskupa, zawarcie małżeństwa, za pokój itp.; oraz zbiór modlitw na dni pozbawione obchodów ku czci świętych, *Missae de-*

¹⁴ „Te igitur, clementissime Pater”...; „Memento”..., poświęcenie, modlitwa wstawiennictwa za zmarłych.

¹⁵ 30 listopada.

functorum za zmarłych, kilka błogosławieństw i na końcu część dodatkowa.

Sekcje z zapisem nutowym zmieniają się od czasu do czasu w poszczególnych mszałach, ale zasadniczo do fragmentów wzbogaconych muzycznie należą:

- Niedziela Palmowa,
- wstęp i *Sanctus*,
- Wielki Czwartek: pierwsza uroczysta modlitwa¹⁶,
- adoracja krzyża¹⁷,
- Wielka Sobota: *Exsultet iam angelica turba*,
- błogosławieństwo chrzcielnicy w formie prefacji,
- litanie przed Mszą,
- *Alleluja* trzykrotnie powtarzane,
- antyfony do *Magnificat*,
- *Ite, missa est, alleluia, alleluia*,
- *ordinarium*,
- prefacje,
- formuły do *Kyrie, Gloria, Credo, Ite, missa est* i *Benedicamus*,
- prefacje do *Ojcze nasz* – zwykłe i świąteczne *Per omnia secula / pax Domini / Et cum spiritu tuo*.

Mszał zawiera ponadto kilka ksiąg uzupełniających. Zalicza się do nich *Missae propriae*. Pod takim tytułem były drukowane liczne zbiory sekcji *proprium* na uroczystości zarezerwowane dla poszczególnych diecezji czy też zakonów religijnych. Robert Amiet we wstępie do swojego katalogu¹⁸ podkreśla wagę tych tekstów, które częstokroć zachowały teksty w innych okolicznościach zagubione. *Propria* należące do poszczególnych diecezji czy zakonów nie posiadają jednej edycji typowej. Ordynariusz bądź też przełożony zakonu ustalał zgodność pojedynczych edycji z oryginałami zatwierdzonymi przez Świętą Kongregację Rytuałów.

Kolejna księga uzupełniająca to *Missae defunctorum*. Stanowi ją wyciąg z mszału zawierający jedynie Msze za zmarłych, włącznie z *ordinarium*. Jako odrębny druk ma zastosowanie głównie praktycz-

¹⁶ „Oremus dilectissimi nobis”.

¹⁷ „Ecce lignum crucis”.

¹⁸ R. Amiet, *Missels et Breviaires Imprimeres: supplement aux catalogues de Weale et Bohatta. Propres des Saints: edition princeps*, Paris 1990, s. 60.

ne, ponieważ pozwala kapłanowi na korzystanie z łatwej w obsłudze księgi przez całą liturgię w intencji zmarłego, która może się odbywać poza budynkiem kościoła.

Canon Missae jest tą częścią mszału, której zwykle nie drukowano oddzielnie, ze względu na używanie jej podczas każdej sprawowanej liturgii. Kanony wydawane oddzielnie wykorzystywano w dwóch przypadkach: jako małe księgi przeznaczone do osobistej medytacji kapłana na temat znaczenia modlitw zawartych w kanonie i jako księgi przeznaczone do użytku podczas Mszy parafialnych sprawowanych przez biskupa. Praktyczność takiej formy kanonu doceniali z pewnością klerycy służący do Mszy celebransowi, był on bowiem znacznie lżejszy od całego mszału, a musiał być trzymany w rękach podczas czytań. Ponadto taki kanon zawierał *preparatio ad Missam pontificalem*, rytuały kadzenia i modlitwy do czytania po Mszy, nieobecne w typowym *Missale Romanum*.

Ujednoczenie mszału i innych ksiąg liturgicznych stało się okazją do ożywienia drukarstwa liturgicznego w Polsce. Synody diecezjalne kolejno przyjmowały księgi rzymskie za obowiązujące, a w kraju wzrosło zapotrzebowanie na nowe książki liturgiczne, stare bowiem nakazano zniszczyć. Mimo uzyskania przez krakowskiego impressora Janusza Januszowskiego w 1589 roku tytułu typografa kościelnego z przywilejem wyłączności druku ksiąg kościelnych, w tym mszałów, diecezje nie decydowały się na składanie zamówień na księgi w Polsce. Najprawdopodobniej obawiano się złamania postanowień bulli papieskich, określających warunki uzyskiwania w Stolicy Apostolskiej pozwoleń na ich druk¹⁹.

Potrzeby Kościoła w Polsce w tym zakresie zaspokajały oficyny zagraniczne, głównie antwerpskie oraz włoskie, przede wszystkim weneckie. W polskich bibliotekach kościelnych zachowało się wiele mszałów z przełomu XVI i XVII wieku wytłoczonych w Wenecji. W wyniku kwerendy zlokalizowano sześćdziesiąt osiem druków w piętnastu bibliotekach kościelnych. Były to mszały wydrukowane głównie w oficynie Giuntów (40 egzemplarzy) i Cierów (23 egzemplarze), pozostałe pięć z innych oficyn (por. wykaz druków).

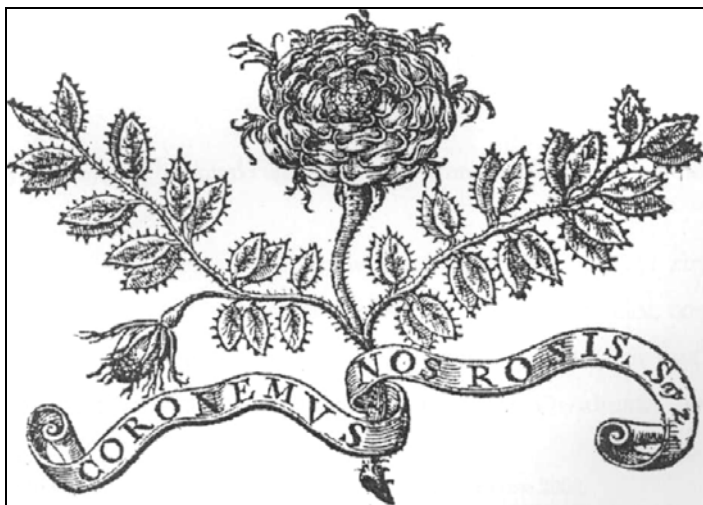
¹⁹ L. Pietras, *Produkcja katolickiej książki liturgicznej w Polsce od końca XV do połowy XVII wieku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 40 (1980), s. 95.

Złożona budowa mszału wymuszała zastosowanie w druku pisma o zróżnicowanej wysokości i kroju. Ta różnorodność objęła nie tylko karty tytułowe i wstępy do rozdziałów. Charakterystycznym przykładem jest druk kanonu, który wyróżnia pismo o niespotykanej w innych częściach mszału, najwyższej liczbie punktów typograficznych. Natomiast kompozycja wydawnicza ksiązek przeznaczonych do sprawowania liturgii lub odmawiania modlitw w chórze wymagała zastosowania dwóch kolorów. Zróżnicowany kolor druku wyróżniał tekst modlitw od komentarzy i uwag.

Karty tytułowe pierwszych mszałów Luki Antonia (II) Giunty zawierały winietkę nagłówkową, którą stanowiły drzeworytowe odciski, przedstawiające słońce, kielich mszalny, monogram IHS podtrzymywany przez anioły, a nawet syrenę, wszystko w rozbudowanej dekoracji floraturowej. Pomiędzy tytułem a adresem właściciela oficyny umieszczał sygnet drukarski w kolorze czerwonym. Mszały z końca XVI wieku pochodzące z tej drukarni charakteryzowały się gotyckim krojem pisma, a sama karta tytułowa była drukowana antykwą. Zmienił się również rysunek sygnetu, w którym tradycyjnej czerwonej lilii florenckiej zaczęła towarzyszyć bogata dekoracja wczesnobarokowa. Dominował w niej ornament zwijany: rollwerk w otoczeniu kariatyd, maszkaronów, amorków putto i roślinności. O religijnym charakterze księgi przypominała winietka nagłówkowa z podobizną świętego lub apostoła. Prosty czerwony rysunek sygnetu bywał zachowany w kolofonie. Od około 1599 roku Luca Antonio (II) Giunta zaprezentował kartę tytułową w charakterze frontyspisu. Zawierała ona ornamentykę architektoniczną z postaciami świętych na cokołach lub w portalach i z portretami w plafonach. Była ona wielokrotnie reprodukowana w kolejnych wydaniach mszału. Zarówno frontyspis, jak i całostronicowe ilustracje towarzyszące tekstom mszalnym w drukach z oficyny Giuntów były anonimowe. autorstwo niektórych z nich można jedynie przypisywać mistrzom wywodzącym się z weneckiej szkoły ilustracji książkowej.

W przeciwieństwie do Luki Antonia (II) Giunty Bonifacio Ciera debiutował jako wydawca mszałów o antykwowym kroju pisma. Dysponował własnym garniturem czcionek, różniącym się w szczegółach od materiału typograficznego swojego pryncypała. Jedynym łączącym obydwie oficyny elementem była drzeworytowa ilustracja, przedstawiająca różę ze zwijającą się tasiemką i sentencją: *Corone-*

mus nos rosis. W mszałach Giunty dekorowała kartę tytułową, w mszałach zaś Cierzy była finalikiem (ryc. 1).

Ryc. 1. Wspólna dekoracja typograficzna z mszałów Giunty i Cierzy

Najstarsze mszały z oficyny Cierów wykazują duże podobieństwo typograficzne do ksiąg liturgicznych tłoczonych antykwą Luki Antonia (II) Giunty i jego dziedziców. Elementem wyróżniającym mszały Cierów jest skromna karta tytułowa, nierzadko pozbawiona nawet sygnetu drukarskiego. Ikonografia sygnetu Cierzy nawiązywała do mitologicznego porwania Europy, popularnego w tamtym okresie tematu przedstawień malarskich²⁰ (ryc. 2). Bonifacio Ciera, zamieszczając tę scenę w swoim sygnecie, nie był zbyt oryginalny. W galerii arcydzieł malarstwa włoskiego XVI i XVII wieku tematykę porwania Europy przedstawia wiele obrazów²¹. Pojawia się ona również

²⁰ E. Capretti, *Europa nella grande decorazione italiana del Cinquecento*, w: *Il Mito di Europa, da fanciulla capita a contiente*, Firenze 2002, s. 69-84. *Catalogo*, w: *tamże*, s. 202-279.

²¹ *Catalogo*, art. cyt., s. 202-279.

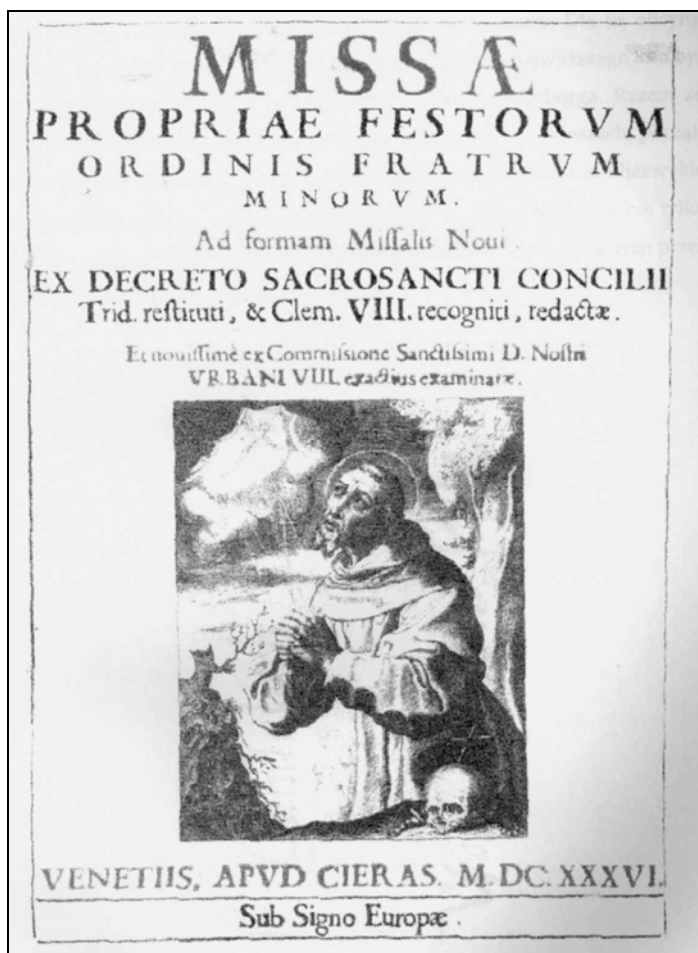
w ilustracji książkowej do *Metamorfoz* Owidiusza wydanych w 1592 i 1606 roku²².

Ryc. 2. Sygnet drukarski oficyny Cierów zamieszczany w kolofonie

W mszałach franciszkańskich zamiast sygnetu widniała postać św. Franciszka. Oficyna prawdopodobnie dysponowała dwoma klockami z rytem postaci tego świętego. Obydwa prezentują odciski świadczące o wysokiej staranności rytu, które w obrazie prezentują wiele szczegółów i atrybutów związanych z życiem i dokonaniem świętego (ryc. 3).

²² Jacopo Franco (1550-1620): *Ratto di Europa* – ilustracja z *Metamorfoz* Owidiusza wydanych przez B. Giunta w 1592 roku w Wenecji; oraz: Crispin de Passe Starszy (1564-1637), *Ratto di Europa* – w 1602 roku.

Ryc. 3. Strona tytułowa franciszkańskiego patronarza z 1636 roku
 (adligat z poz. 50)

Mszały z oficyny Cierów wyróżniają ponadto całostronicowe ilustracje miedziorytowe, w większości sygnowane przez ich autorów. Dla tej oficyny pracowali: Johann Faber, J. Merlo, H. David i Wolfgang Kilian. Artystą najwyższego lotu był Wolfgang Kilian (1581-1662), miedziorytnik rodem z Augsburga. Razem ze swoim bratem Lucasem, także rytownikiem, osiedlił się we Włoszech, początkowo

w Mantui, następnie przebywał w Mediolanie, Wenecji i w Rzymie. Niezwykle owocny okazał się jego pobyt w Wenecji, gdzie został cenionym ilustratorem nie tylko mszałów z oficyny Cierów, ale również dzieł naukowych wydawanych przez weneckich drukarzy.

Od około 1630 roku mszały z oficyny Cierów były ilustrowane całą serią niesygnowanych miedziorytów, wyróżniających się charakterystycznym, zdecydowanym i głębokim rytym oraz mistrzowskim wykonaniem. Artystyczna maniera i podobieństwo sztychów do sygnowanej nazwiskiem Johanna Fabera dekoracji karty tytułowej *Canonu* z 1630 roku wskazują, że autorem tych niezwykłych ilustracji był właśnie ten artysta (ryc. 4).

Ryc. 4. Dekoracja typograficzna karty tytułowej *Canonu*, autorstwa Johanna Fabera

Najmniej oryginalne są prace J. Merlo, których odcisk z płyty wskazuje na niezbyt głęboki ryt, dający w konsekwencji mało wyrazisty rysunek. Również postacie nie są zbytnio zróżnicowane charakterologicznie i fizjonomicznie. Mamy tu do czynienia raczej z rzemiosłem niż ze sztuką.

Mszały weneckie prezentują bogatą paletę inicjałów, w których litery charakteryzował krój pisma z szeryfami. Pole kwadratu, w którym litery zostały umieszczone, wypełniała dekoracja, na którą skła-

dały się najczęściej sceny figuralne z przynajmniej dwoma postaciami ludzkimi, fantazyjne stwory i maszkarony lub dekoracja roślinna. Tematyka dekoracji w inicjałach nie korespondowała z tekstem księgi. W mszałach weneckich można spotkać inicjały z wesołymi scenami rodzajowymi.

Stopień pisma był uzależniony od formatu dzieła. Dla formatu *in folio* w przybliżeniu odpowiada on współczesnym dwunastu punktom typograficznym. Tradycyjnie *Canon* drukowany był najwyższym stopniem pisma. W mszałach mamy do czynienia z wielkością pisma, które zostało zastosowane w pierwszym inkunabułowym druku dzieł Cyserona, stąd jego nazwa: *cycero*. Taka wielkość pisma stosowana była przede wszystkim w formacie *in quatro*, w którym przeważało jednak pismo mniejsze o dwa punkty typograficzne, zwane pod koniec XVI wieku *garamond*. Pochyły krój pisma (*kursywa*), uchodzący za bardziej wytworny i warsztatowo trudniejszy do wykonania, w mszałach występuje incydentalnie.

Charakterystyczną cechą typograficzną ksiąg liturgicznych jest sposób zapisu notacji muzycznych. Za najwcześniejszy znany druk muzyczny uważa się *Graduał*, którego jedyny kompletny egzemplarz znajduje się w *British Museum*²³. Nie jest on datowany i nie zawiera żadnej wzmianki o drukarzu, ale jest drukowany tą samą czcionką, co *Constance Braviary*, wydany nie później niż w 1473 roku. Zakłada się, że *Graduał* ten pochodzi z tego samego okresu. Został wykonany przez podwójne tłoczenie czcionką w notacji gotyckiej.

Rzymski impressor Ulrich Han ukończył *Missale Romanum* 12 sierpnia 1476 roku, a w kolofonie oświadczył, że wynalazł druk notacji muzycznych. Mszał ten jest z pewnością najwcześniejszym datowanym drukiem muzycznym i w odróżnieniu od wspomnianego wyżej *Graduału* został wydrukowany w notacji rzymskiej, którą charakteryzowały kwadratowe nuty. Drukarze niemieccy preferowali notację gotycką, czasami nazywaną *Hufnagelschrift*, czyli „pismo hufnalowe”, od charakterystycznego dominującego kształtu pojedynczej nuty (gwóźdź od podkowy)²⁴. Mszał Ulricha Hana – oprócz tego, że jest po prostu pięknym drukiem – jest również niezwykle ze względu

²³ M. Przywecka-Samecka, *Początki drukarstwa muzycznego w Europie – wiek XV*, Wrocław 1981, s. 17-18.

²⁴ C. Clair, *A History of European Printing*, London 1976, s. 207.

na zastosowanie w nim zapisu pięcioliniowego, podczas gdy zazwyczaj w dziełach liturgicznych stosowano zapis czteroliniowy²⁵.

W 1480 roku wenecki drukarz Theodoricus Franciscus de Herbiopolis²⁶ wytłoczył *Grammatica brevis* Franciscusa Nigera, które to dzieło zawierało najwcześniejsze znane kościelne notacje drukowane czcionką ruchomą, chociaż bez linii, które planowano dorysować ręcznie. W tym wczesnym użyciu ruchomej czcionki dla zapisu muzyki kościelnej impressor nie znalazł następców i w gruncie rzeczy muzyka kościelna była drukowana najczęściej za pomocą drewnianych klocków przez cały XVI wiek, a nawet później.

Z nielicznych prób ksylograficznego zapisu notacji muzycznej na wyróżnienie zasługuje *Musices opusculum* Nicolausa Burtiusa, wydane w 1487 roku w Bolonii przez Ugo Rugieriego, oraz *Flores musicae artis* Hugona von Reutlingena, w całości wytłoczone z płyt metalowych przez Johanna Prüssa w Strasburgu w 1488 roku. Próby wprowadzenia druku, a nie wpisu rękopiśmiennego nut można zauważyć w *Missale Romanum* wydanym w 1488 roku w Wenecji przez Ottaviana Scota, dalej w *Missale Herbipolense* z 1481 roku, wydanym w Würzburgu przez Georga Reysera, oraz w *Missale Romanum* wytłoczonym w Wenecji w 1498 roku przez Johanna Emericha²⁷.

Mszaly potrydenckie z oficyn weneckich zawierają zapis notacji muzycznych odcisnięty z płyty metalowej. W tym fragmencie nie jest to druk ksylograficzny. Drukowanie śpiewów chorałowych za pomocą podwójnego tłoczenia było zarówno kosztowne, jak i czasochłonne. Impressorzy weneccy powielali wcześniejsze rozwiązania wprowadzone przez niemieckich drukarzy, przede wszystkim Erharda Óglinaza z Augsburga, Petera Schoffera z Moguncji oraz drukarzy norymberskich: Johanna Petriego, Johanna vom Berga i Ulricha Neubergera. Trzej ostatni drukowali zarówno muzykę sakralną, jak i świecką²⁸.

²⁵ G.A.E. Bogeng, *Geschichte der Buchdruckerkunst*, t. 1, Dresden 1930, s. 407-408.

²⁶ M. Przywecka-Samecka, *dz. cyt.*, s. 46.

²⁷ *Tamże*, s. 29-30, 42, 48.

²⁸ Peter Schoffer junior, był synem Petera seniora, obok Gutenberga prekursor drukarstwa. Specjalizował się w druku tekstów muzycznych; Johann

264 Præfatio folemnis de Cruce.

fup pli ci confelli ô ne
dicen tes.

¶ Sequens Præfatio cum fucantū dicitur in Dominica Paffionis, in Dominica Palmarum, in Feria quinta in Cæna Domini, & in Feftis Duplicibus, & Semiduplicibus eo tempore occurrentibus (nifi in Feftis propria affigetur,) & in folemnitatibus fanctæ Crucis.

P Er ômni a fæcula fæculô rum. *¶* Amen. *¶* Dominus vo bîfcum. *¶* Et cum fpiritu tu o. *¶* Surfum

cor da. *¶* Habê mus ad Dóminum. *¶* Grá ti as a gâ mus Dó mi no De o noftro. *¶* Dignum & iuftum eft. Verè dignum & iuftum eft, æquum & fa lu tâ re, nos ti bi femper, & ubique grá ti as

agere:

Ryc. 5. Chorałowa notacja muzyczna w Missale Romanum z 1616 roku (poz. 35)

Petreius – pochodził z Langendorff, studiował na Uniwersytecie w Bazylei; Johann vom Berg pochodził z Flandrii; Ulrich Neuber pozyskał oficynę po Bergu, dzięki ożenkowi z wdową po nim.

Z zawartych informacji wynika, że notacje muzyczne w najstarszych oraz potrydenckim mszałach były tłoczone z drewnianego klocka lub metalowej płyty. Ich obrazy, jeśli się różniły, to kształtem zapisanej nuty.

Mszały oraz księgi chórowe, służące do sprawowania liturgii godzin²⁹, ze względu na swoje przeznaczenie i częstotliwość wykorzystania były szczególnie narażone na zużycie, a nawet całkowite zniszczenie. Jednym z elementów ich ochrony była solidna oprawa, w przypadku mszału dodatkowo zdobiona.

Oprawy zabytkowe (nie tylko mszałów) są wiarygodnym źródłem do identyfikacji i poznania właściciela księgi oraz epoki, w której żył. Same w sobie bywają dziełem sztuki artystycznego i wyrafinowanego smaku. Do czasów współczesnych ozdobne oprawy mszałów z przełomu XVI i XVII wieku zachowały się fragmentarycznie. Na ich podstawie można się jednak pokusić o ich charakterystykę.

Typową oprawę mszału stanowiły drewniane okładziny profilowane na krawędziach pod kątem 45°, pokryte zielonym pluszem lub czerwonym atłasem. Okładziny były obowiązkowo zabezpieczone narożnikami ze złoconego srebra, z wyobrażeniami główek anielskich lub kwiatu róży, a materiał pokryciowy guzami. Całość uzupełniała para ozdobnych klamer spinających. W miejscach zamocowania klamer stosowano identyczne okucia, podtrzymywane przez putta lub dekorowane ornamentem kwiatowym. Na przedniej okładzinie w centralnym położeniu umieszczony bywał monogram IHS w bordiurze kwiatowej lub otoczony arabeskami. Zamiast monogramu zamieszczano wyobrażenia patronów lub sceny biblijne, najczęściej *Ukrzyżowanie* i *Narodzenie Pańskie*. Nie wszystkie mszały z tego okresu oprawiano w taki sposób. Przeważała oprawa skromniejsza, w której materiałem pokryciowym była ciemna skóra bydlęca, a kute zabezpieczenia wykonano z mniej szlachetnego metalu lub stopu. Z elementów dekoracyjnych dominowała tłoczona na ślepo bordiura, a na przedniej okładzinie umieszczano złocony tytuł *Missale Romanum*.

²⁹ Brewiarze, antyfonarze, psalterze i martyrologia.

Wykaz mszałów

1. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum licentia et priiilegiis*, Venetiis: apud Iuntas, 1582 (1580), [22], 232 k., [9] k. rękop. syg. +8,++8,+++6, A-Z8, Aa-Ff8: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

K. tyt. z ilustr. drzew.: u góry kielich, na dole sygnet drukarza – czerwona lilia heraldyczna. Rok wydania zapisany cyframi rzymskimi na k. tyt. w kolofonie. Ilustr. miedz, całostr.: k. +4-8 - ++1: sceny z życia codziennego, k. +++6: cztery sceny z Sądu Ostatecznego, w środku Matka Boża z Dzieciątkiem, k.lr – to samo bez Matki Bożej, 102v: *Ukrzyżowanie* otoczone ośmioma scenami z życia Chrystusa, 103r: 21 scen biblijnych i z postaciami świętych, 143v: *Idący za Jezusem* w otoczeniu ośmiu scen z życia Jezusa, 144r: 20 scen biblijnych z postaciami świętych, 192v: cztery sceny z Sądu Ostatecznego, w środku *Idący za Jezusem*, 193r: 19 scen biblijnych i ze świętymi, 232v: u dołu czerwony sygnet drukarza. W całym tekście liczne drzew. ze scenami biblijnymi i postaciami świętych.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.Q.3428.

Oprawa: deska plus skóra brązowa bydlęca, na powierzchni skóry tłoczenia na ślepo, na przedniej okł. obraz *Ukrzyżowania*, na tylnej – wizerunek Chrystusa. Skóra na grzbiecie pęknięta, brak górnego fragmentu, przetarcia na krawędziach oprawy; ślady i pozostałości po zapinkach, fragmenty prostych okuć na rogach.

2. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum licentia et priiilegiis*, Venetiis: apud Iuntas, 1582, [24], 232 k., syg. +8, ++8, +++6, A-Z8, Aa-Ff8, A6: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Egz. podobny jak w poz. 1, rok wydania podany na k. tyt. i w kolofonie. Na początku doklejone dwie karty, brak k. 102 oraz części całostr. ilustr.

Adligaty

Missae Propriae Festorum Ordinis Fratrum Minorum [...], Venetiis, apud Iuntas, 1581.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.F.4246.

Oprawa: deska plus skóra brązowa bydlęca, tłoczenia na ślepo, na przedniej okładzinie obraz *Ukrzyżowania*, na tylnej – wizerunek Chrystusa. Skóra na grzbiecie popękana z ubytkiem w górnej części, przetarcia na krawędziach oprawy, ślady po obydwu zapinkach.

3. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum Calendario Gregoriano accomodatum*, Venetiis, apud Iuntas, 1583, [16], 232 k., syg. +2-+4, ++++5, A-Z4, Aa-Ff4: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

K. tyt. i cały druk dwubarwny w dwóch kolumnach, not. muz. Na k. tyt. syg. druk. – lilia heraldyczne czerwona, zachowane zostały niektóre całostr. ilustr.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.F.4247.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, tłoczenia na ślepo zatarte i nieczytelne. Skóra na grzbiecie popękana, przetarcia na krawędziach oprawy, ślady po obydwu zapinkach.

4. *Missale Romanum Ex Decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. iussu editum. Cum Calendario Gregoriano accomodatum*, Venetiis, apud Iuntas, 1583, [16], 232 k., syg. +2+4, ++++5, A-Z4, Aa-Ff4: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., druk dwubarwny, czcionka gotycka. Na k. tyt. U góry drzew. winietka, na dole sygnet drukarski – czerwona lilia i inicjały L.A. W całym druku wiele dekoracji drzew. ze scenami biblijnymi oraz inicjałów, całostr. ilustr. międz.: k. 16v i 100v: *Ukrzyżowanie*; 193v: *Wszyscy Święci*.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII173.

Oprawa: deska plus skóra brązowa, bydlęca, tłoczenia ze złoceniami, pośrodku przedniej okładziny naklejony prostokątny kawałek skóry z innej oprawy z napisem *HIERONIMUS POVODOWSKI A C ECCLESTII HV IC SVAEDONA VIT*, herb zatarty. Na tylnej okładzinie ślad po oderwanym metalowym ozdobniku, usunięte metalowe okucia naroży oraz zapinki, pozostały jedynie resztki skórzanych pasków. Skóra mocno przetarta na grzbiecie. W całej oprawie sporo dużych otworów po żerowaniu owadów. Jako wyklejki ryciny przedstawiające *Zwiastowanie* i *Narodzenie Pańskie*.

5. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum Calendario Gregoriano accomodatum*, Venetiis, apud Iuntas, 1584, [22], 231 k., syg. +8, ++8, +++6, A-Z8, Aa-Ff8: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Egz. taki sam jak z poz. 2, całostr. ilustr. miedz., brak k. 232.

Adligaty

Missae Propriae Festorum Ordinis Fratrum Minorum, Venetiis, apud Iuntas, 1585.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.Q.3400-3401.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca, brązowa, zdobienia takie jak w oprawie z poz. 2. Grzbiet uszkodzony od góry do dołu, skóra poprzecierana na rogach, ślady i pozostałości po zapinkach, a także po okuciach z blachy mosiężnej w narożach oprawy.

6. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum licentia et privilegiis. Cum Calendario Gregoriano*, Venetiis: apud Iuntas, 1584, [36], 302 k., syg. A-d8, e4, A-Z8, AA-008, PP6; il., nuty; 8°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z sygn. druk. – czerwona lilia heraldyczna. W skł. A1, A3 i na ostatniej karcie, druk dwubarwny. Ilustr. drzew. i miedz.: na k. tyt. u góry syrena, na k. e4v: *Zwiastowanie NMP*, na k. 1r: piętnaście obrazków, w większości ze scenami biblijnymi, k. 8v: *Narodzenie Jezusa*, k. 136v: *Ukrzyżowanie*, k. 142v: *Zmartwychwstanie*, k. 155v: *Wniebowstąpienie*, k. 159v: *Zesłanie Ducha Świętego*, k. 166v: *Trójca Święta*, k. 168v: *Ostatnia Wieczerza*, k. 192v, 200v, 253v: *Idący za Chrystusem*, k. 193r: piętnaście scen biblijnych, k. 208v: *Zwiastowanie* (to samo co na e4v), k. 235v: *Wniebowzięcie NMP*. W całej księdze występują liczne inicjały drzew. z postaciami świętych, scenami biblijnymi oraz ornamentami roślinnymi.

Adligaty

Missae ex praecepto S.D.N. Syxtii Pape Quintii, Ab omnibus Ecclesiasticis recitanda [...], Venetiis, apud Iuntas, 1584.

Proweniencja

WSD Włocławek XVI.0.1882.

Oprawa wtórna, w której wykorzystano pozostałości poprzedniej. Tektura plus skóra brązowa tłoczenia na ślepo, na przedniej okładzinie obraz *Ukrzyżowania*, na tylnej – Matka Boża na półksiężycu, z aniołami podtrzymującymi koronę nad Jej głową.

7. Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum Calendario Gregoriano accomodatum, Venetiis, apud Iuntas, 1584, [34], 304 k., syg. A2-e4, A-Z4, AA-PP4: il., nuty; 8°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., zawiera ilustr. drzew. – syrena i sygn. druk. – czerwona lilia heraldyczna. Całostr. ilustr. miedz., niektóre z nich w bordiurach.

Proweniencja

WMSD Warszawa, nr 0.106.52.

Oprawa wtórna, deski, na nich ślady po oderwanym papierze, trzy zwięzy.

8. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum Calendario Gregoriano accomodatum*, Venetiis, apud Iuntas, 1586 [?], [20], 216, [4] k.; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., druk dwubarwny, czcionka gotycka, not. muz. czarne. Inicjały, i całostr. ilustr.: k. 98v: *Ukrzyżowanie*, k. 99r: rama wokół tekstu złożona z ilustracji o tematyce biblijnej, 137v: *Wszyscy Święci, Beate Mariae Virginis*.

Proweniencja

OO. Dominikanie Bibl. Studium General. B-1868, St. Druki.

Oprawa: deska plus skóra brązowa bydlęca, zniszczona, bez tłoczeń, ślady po zapinkach i guzach.

9. [*Missale Romanum*], Venezia: apud Iuntas, 1586 [?], [20], 219 k., il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., not prow. na wyklejce. Druk dwubarwny, czcionka gotycka, not. muz. czarne. Inicjały, winiety i całostr. ilustr.: k. 98v: *Ukrzyżowanie*, k. 99r: rama wokół tekstu złożona z ilustracji o tematyce biblijnej, 137v: *Wszyscy Święci, Beate Mariae Virginis* w czerwonej bordiurze.

Proweniencja

WMSD Warszawa, nr S.47.12 (85554).

Oprawa: deska plus skóra bydlęca, brązowa, wyklejka – papier marmurkowy, cztery zwięzy, dwie całe zapinki. Na powierzchniach obydwu okł. i na grzbiecie między zwiężami złożone tłoczenia plakietowe z motywem lilii. Na przedniej okł. obraz *Ukrzyżowania*, nad nim napis *MISSALE*, a pod spodem *ROMANUM*; na tylnej okł. wizerunek Chrystusa.

10. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum*, Venezia: apud Iuntas, 1587, [20] k., 217 s., il.; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., druk dwubarwny, czcionka gotycka, not. muz. czarne. Inicjały, i całostr. ilustr.: k. 98v: *Ukrzyżowanie*, k. 99r: rama wokół tekstu złożona z ilustracji o tematyce biblijnej, 137v: *Wszyscy Święci, Beate Mariae Virginis*.

Proweniencja

OO. Dominikanie Bibl. Studium General. B-1784 St. Druki.

Oprawa: uszkodzenia, ślady po żerowaniu owadów, metalowych okuciach i zapinkach.

11. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, [ca 1590], 230 k., syg. A-Z8, Aa-Ee8, Ff6; il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i początku do k. 1 oraz końca od k. 231. Brak także kart 102, 107, 143, 192. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całostr. ilustr. drzew., a także mniejsze, na szerokość kolumny, liczne inicjały z dek. drzew. Na k. 103r, 144r, 193r – charakterystyczne obramowanie wokół tekstu, złożone ze stylizowanych elementów roślinnych i geometrycznych.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.Q.3863.

Brak oprawy.

12. [*Missale Romanum*], *Incipit: [...] September habet dies XXX [...] Exp.: [...] plenitudo legis, et gratiarum actio, Deo Patri, et Filio et Spiritui Sancto, et hec be [...]*, Venetiis: apud Iuntas, [ca 1592], [5], 231 k.; il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i pierwszej skł. z kalendarza, brak skł. ost. Druk dwubarwny, krój pisma gotycki, not. muz. czarne. Inicjały z dek. roślinną i scenami figuralnymi, całostr. ilustr. drzew.: k. 102v: *Ukrzyżowanie*, 143v: *Wszyscy Święci*, k.193v: ponownie *Wszyscy Święci* w bordiurze o innej tematyce, k. 107r: *Wniebowstąpienie* w czerwonej bordiurze. Liczne drobne dek. drzew. towarzyszące inicjałom.

Proweniencja

BJG Częstochowa, nr inw. 61.

Oprawa oryginalna: deska plus skóra bydlęca brązowa, tłoczenia i złocenia. Przednia okł. zawiera plakietkę z krzyżem i inicjałami *IHS* w owalu z płomieni. W górnej części tłoczenia w jednej linii: *MISSALE ROMANUM*, ponadto tłoczenia i złocenia stylizowanych naroży, na obydwu okł. bordiura z motywami roślinnymi. Krakowska oprawa mszału z poł. XVI w. Skóra na okł. znacznie przetarta, złocenia niewidoczne, dekoracje mało czytelne. Grzbiet uszkodzony, od dolnej krawędzi w połowie brak materiału. Na wewn. powierzchni przedniej okł. satyryczny rysunek tuszem i wpis proweniencyjny z drugiej ręki.

13. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum Calendario Gregoriano, et missis sanctoem ex praecepto S.D.N. Sixti V. Pont. Max. nuper editis, et suo loco positis, Venetiis: apud Iuntas, 1593, [22], 216 k., syg. +10, ++6, +++6, A-Z8, Aa-Dd8: il., nuty; 2°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z drzew. monogramem *IHS* podtrzymywanym przez anioły, na dole sygnet drukarza – czerwona lilia heraldyczna. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. W całej książce liczne ilustr. drzew. ze scenami biblijnymi, z postaciami świętych oraz inicjały. Brak k. +++6 i 98.

Adligaty

Missae propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, 1617.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.F.4571-4572.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, zniszczona. Słabo widoczne tłoczenia, ubytki skóry na całym grzbiecie, znaczne w dolnej części tylnej okładziny, resztki po dwóch zapinkach.

14. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Cum Calendario*

Gregoriano, et missis sanctoem ex praecepto S.D.N. Sixti V. pontificis maximi nuper editis et suo loco positis, Venetiis: Apud Iuntas, 1593, [20], 282 k., syg. +8, ++8, +++4, A-Z8, Aa-L18, Mm 10: ii., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., czcionka gotycka, druk dwubarwny, not. muz. czarne. Dolna część karty tyt. uszkodzona, adres wydawniczy przejęty z kolofonu. Całotr. ilustr. drzew. w czerwonych bordiurach: *Ukrzyżowanie*; k. [20] 9 122v, *Wszyscy Święci*, 174v i 236v.

Proweniencja

BJG Częstochowa.
Oprawa wtórna.

15. [*Missale Romanum*], Venezia: apud Juntas, 1596, [20], 216 k.; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., i k. począt., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Pozostałości po usuniętych całotr. ilustr., inicjały z drzew. dekoracjami roślinnymi i scenami figuralnym.

Proweniencja

OO. Dominikanie Bibl. Studium Gener. Kraków, B-1791.

16. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. iussu editum. Cum missis SS. Ex praecepto Sixti V. Gregorii XIII. Sum. Pont. & S.D.N. Clementis Octavi Pont. Super editis & suo loco positis*, Venetiis: apud Iuntas, 1596, 215 s.; il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. oraz fragment bloku do s. 215. Dekoracje typograficzne drzew., całotr. ilustr. miedz., not. muz. czarne.

Proweniencja

Pieczęć akcesyjna owalna z napisem *Benedyktyni Tynieć*.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, tłoczenia zatarte, resztki złoceń; ślady po zapinkach; skóra na rogach lekko uszkodzona, a na grzbiecie ubytki materiału.

17. *Missale Romanum Ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. iussu editum. Cum Calendario Gregoriano, et missis sanctorum ex praecepto S.D.N. Sixti V. Pont. Max. nuper editis, et suo loco positis*, Venetiis: apud Iuntas, 1596, [36], 322 k., syg. A-d8, e4, A-Z8, Aa-Qq8, Rr7, Ss2: il., nuty; 8°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z dekoracjami drzew.: syrena u góry i lilia u dołu, brak s. końc. od k. Ss3. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, całostr. ilustr. międz.: na k. e4v: *Zwiastowanie NMP*, k. 8v: *Narodzenie Jezusa*, 142v: *Ukrzyżowanie*, 148v: *Zmartwychwstanie*, 161v: *Wniebowstąpienie*, 165v: *Zesłanie Ducha Świętego*, 172v: *Trójca Święta*, 174v: *Ostatnia Wieczerza*, 200v: *Wszyscy Święci*, 217v: (to samo co na k. 200v). W tekście liczne inicjały z dek. drzew.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVI.0.1593.

Oprawa: wtórna, deska plus skóra brązowa; jedyne zdobienia to tłoczone na ślepo linie na obu okł. Resztki zapinek: paski skórzane, brak metalowych klamerek, skóra na obydwu okł. silnie wytarta, na tylnej okł. dodatkowo niewielkie ubytki skóry obok umocowania zapinek.

18. *Missale Romanum, ex Decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restitutum [...] et Missis Sanctorum a Sixto V [...] usque ad [...] Clementem VII ordinatis [...]*, Venetiis, Apud Iuntas, 1598, fol. nlb. 20 + 282 + nlb. 2 rkp, il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., z sygn. druk., przedstawiającym lilię heraldyczną w dekoracji kartuszonej, w górnej części k. tyt. róża z filakterią i sentencją: *CORONEMUS NOS ROSIS*. Na k. tyt. proveniencja rękop. z jednej ręki. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, zachowały się dwie całostr. ilustr. drzew. W tekście dalsze mniejsze, tematycznie

związane z Nowym Testamentem, w tym otwierająca *Proprium missarum de tempore*. Krój pisma: humanistyczna włoska antykwa.

Proweniencja

BJG Częstochowa, nr inw. 30.

Oprawa oryginalna: deska plus skóra bydlęca brązowa, na grzbiecie pięć zwieżów wyeksponowanych tłoczonymi podkreśleniami, ślady po zapinkach, z tłoczeniami i bogato złożona, na okładzinach złożone plakietki. Stylizowane złożone naroża, bordiura z motywami roślinnymi, na przedniej okł. złożony napis *MISSALE ROMANUM*, przedzielony plakietką, przedstawiającą krzyż w monogramie *IHS*, otoczony owalem z płomieni. Na tylnej okł. wizerunek świętej w napisie otokowym. Skóra częściowo wytarta, szczególnie na grzbiecie. Typ luksusowej oprawy ze szkoły krakowskiej z poł. XVI w.

19. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. restitutum. Pii V. Ponti. maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: Apud Iuntas, 1599, k. 524, [4], nuty; 4°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., bogato dekorowana. U góry drzew. przedstawiający świętego z broną i palmą, na dole sygn. druk. – czerwona lilia heraldyczna. Druk dwubarwny, not, muz. czarne. Całostr. ilustr. miedz.: k. 21v: *Zwiastowanie*, s. 222: *Ukrzyżowanie*, s. 308 i 440: *Wszyscy Święci*.

Proweniencja

BJG Częstochowa.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, na przedniej i tylnej okł. uszkodzenia mechaniczne i entomologiczne, rozległe wytarcia skóry, grzbiet częściowo odsłonięty.

20. *Missale Romanum ex Decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. Auctoritate recognitum*, Venetiis: ex Typographia Bonifacii Cierae, 1605, [24] k., 538, [6] s.: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

K. tyt. ilustr. z sygn. druk. *Porwanie Europy*, na k. tyt. not. prow., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Brak ss. 15-16, 35-36, 257-258, 317-318, 389-390, 409-410, 417-418, 529-530, w ich miejsce wklejone czyste karty. Błędy w paginacji: zamiast 143 jest 131, zamiast 260 jest 240, zamiast 343 jest 394. Między ss. 224 a 225 wklejono cztery karty *Prefationes*, a przed s. 239 – cztery karty *Canonu*. Liczne inicjały drzew., całostr. ilustr. międz.: k. [24]v: *Zwiastowanie*, s. 32, 226: *Ukrzyżowanie*, 264: *Zesłanie Ducha Świętego*, 278: *Ostatnia Wieczerza*, 354: *Zwiastowanie* (takie same jak na k. 24v), 382 426: *Narodzenie Jana Chrzciciela*, 454: *Wszyscy Święci*.

Adligaty

Missae propriae Patronorum Regni Poloniae [...], Cracoviae, In Officina Andreae Petrovicij, 1606 [?].

Patronarz, Varsoviae, typis Congregationis Missionis [b.d.].

Proweniencja

WSD Lublin, nr 17.8696 adl.

Oprawa wtórna broszurowa.

21. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1606, 433 s.; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., i dwóch skł. pocz., druk dwubarwny, not. muz. czarne, inicjały z dek. drzew., usunięte całostr. ilustr. międz.

Adligaty

Missae propriae Patronorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Iuntas, 1626.

Proweniencja

BS Kraków, nr inw. 7018.

Brak przedniej okładziny, tylna: deska plus skóra ciemna bydłęca, tłoczenia ze śladami złoceń, pozostałości po zapinkach.

22. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini*

restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. Auctoritate recognitum, Venetiis: typographia Bonifacii Cierae, 1606, 538 s.; 8°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z sygn. druk. *Porwanie Europy*, druk dwubarwny, not. muz. czarne. Drzew. ozdoby i dek. typograficzne, częściowo zachowały się całostr. ilustr. miedz.

Proweniencja

Częstochowa, Kuria: syg. 479.

Oprawa zachowała się fragmentarycznie.

23. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: Typographia Bonifacii Cierae, 1606, [20], 291, [1] k., syg. +++++4, A-Z4, Aa-Nn4, Oo2: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z ilustr., u góry św. Marek (Iacob Valegi), na dole sygn. druk. *Porwanie Europy*. Błędy w foliacji: jest 36 zamiast 38 (poprawione tuszem), jest 182 zamiast 172 (poprawione przez drukarza), jest 181 zamiast 173, jest 182 zamiast 174, jest 174 zamiast 175. Między karty 199-200 wklejona karta z ręcznie napisaną *Misse in festo Jakobi de Strepa*. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całostr. ilustr. miedz.: k. [20]v: *Zwiastowanie*, 9v: *Narodzenie Jezusa* w owalnej bordiurze ze stylizacją kwiatową, 121v: *Ukrzyżowanie* w owalnej bordiurze, 152v: mniejsza ilustracja przedstawiająca ludzi w sadzie *A frutibus eorum*, 243v: *Wszyscy Święci* w owalnej bordiurze, liczne mniejsze ilustr. drzew. z postaciami świętych.

Adligaty

Missae approbatae per summos Pontifices, Venetiis, apud Iuntas, 1627.

Missae propriae festorum ordinis fratrum Minorum, Venetiis, apud Iuntas, 1626.

Missae propriae Patronorum Regni Poloniae [...], Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, 1605.

Proweniencja

WSD Sandomierz, nr 41174 adl.

Oprawa: tektura plus skóra miękka, cielőca, bez tłoczeń i zapinek; osiem wypukłych zwińzów; bardzo wiele otworów po żerowaniu owadów, szczególnie w prawym dolnym rogu, w tych miejscach okładzina jest miękka, skóra miejscami przetarta.

24. [*Missale Romanum*], Venetiis: Ex Typographia Cierea, 1607, 829 s.; il., nuty; 8°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., na wyklejce not prow., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Brak stron 423-426, uzupełnione rękop. Całostr. ilustr. miedz, w niezwykle ozdobnych bordiurach w formie medalionu: *Zwiastowanie*, *Narodzenie Jezusa*, s. 48: *Obrzezanie*, s. 54: *Pokłon Trzech Króli*, s. 342: *Ukrzyżowanie*, s. 358: *Zmartwychwstanie*, s. 388: *Wniebowstąpienie*, s. 398: *Zesłanie Ducha Świętego*, s. 420: *Ostatnia Wieczerza*, s. 482: *Droga Krzyżowa*, s. 534: *Nawiedzenie św. Elżbiety*, s. 578: *Narodzenie Jana Chrzciciela*, s. 590: ponownie *Nawiedzenie św. Elżbiety*, s. 632: *Wniebowzięcie NMP*, s. 644: *Narodzenie NMP*, s. 692: *Wszyscy Święci*.

Adligaty

Missae propnae festorum ordinis fratrum minorum, Venetiis, Apud Cieras, 1609.

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Antverpiae, ex Officina Plantiniana, apud Viduam & Filios io. Moreti, 1614.

Missae Propriae Sanctorum Regni Sueciae Patronorum, Antverpiae, ex Officina Plantiniana, Balthasaris Moreti, 1684.

Proweniencja

OO. Franciszkanie Kraków, nr 8675 (219).

Oprawa: deska plus skóra brązowa, bydłęca, tłoczenia ślepe, dwie zapinki – uszkodzone. Oprawa dobrze zachowana, z nielicznymi przetarciami skóry i kanalikami po żerowaniu owadów.

25. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1607, [24], 525, [2] s.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., i dwóch skł. pocz., druk dwubarwny, not. muz. czarne, liczne inicjały z dek. drzew., usunięte całostr. ilustr. miedz.

Adligaty

Missae propriae Patronorum Regni Poloniae [...], Cracoviae, In Officina Andreae Petrovicij, 1612.

Proweniencja

BJG Częstochowa.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, zniszczona, na grzbiecie uszkodzona z ubytkami, cztery zwięzy sznurkowe.

26. *Missale Romanum ex decreto Sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, 1607, [40], 537, [3] s.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z sygn. druk. – czerwona lilia heraldyczna w dek. kartuszowej. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Inicjały z dek. drzew., usunięte całostr. ilustr. miedz.

Proweniencja

WSD Łąd.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, okucia kłamrowe uszkodzone. Na grzbiecie tłoczenia.

27. [*Missale Romanum*], Venetiis: ex Typogr. B. Cierae, 1608, [15], 291, [1] k.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i początkowych kart, druk dwubarwny, not. muz. czarne. Tekst rozpoczyna się od *Calendario*, brak k. 244, 283, 256, ponadto dalsze są zdefektowane. Błąd w paginacji: zamiast 288 jest 287. Druk dwubarwny, not. muz. czarne w dwóch kolumnach. W tekście wiele zapisów rękop. Liczne dek. drzew. ze scenami biblijnymi i inicjały, niektóre wycięte.

Adligaty

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum, Venetiis, apud Iuntas, 1606.

Missae propriae Patronorum Regni Poloniae [...], Cracoviae, In Officina Andreae Petrovicij, 1612.

Proweniencja

WSD Lublin, nr 17.10588.

Oprawa: deska plus skóra brązowa bydlęca, tłoczenia na przedniej okładzinie, na środku wycięty kawałek skóry, na tylnej okładzinie na środku ozdobna rozeta; ślady po dwóch wyrwanych zapinkach. Skóra popękana i poprzecierana, na grzbiecie zachowała się we fragmentach. Liczne ślady po żerowaniu owadów. Wyklejki oderwane od okładek, zachowane we fragmentach z rękop. w j. łac. z jednej ręki.

28. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum, Venetiis: apud Iuntas, 1608, [20] k., 537, [3] s., sygn. +2-+3, ++++4, ++++++3, A-Z4, Aa-Kk4, L13: il., nuty; 2°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., dwubarwny, sygn. druk. plus nota rękop., not. muz. czarne. Brak s. 203-204, 209-210. Zamiast nich wklejone karty z ręcznie uzupełnionym tekstem. Brak s. 305-306, 317-320. Całostr. ilustr. miedz, w bordiurach ze scenami biblijnymi.

Adligaty

Missae Propriae Sanctorum [...], Cracoviae, Ex Officina Schedeliana, 1673.

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae, In officina Andreae Petricovij, 1607.

Proweniencja

PAT Kraków XVIII1373.

Oprawa: deski plus skóra bydlęca ciemna, zapinki wyrwane, na ich miejsce wstawione skórzane paski wzmocnione pergaminem. Tłoczenia ślepe, słabo widoczne. Na przedniej okładzinie wytłoczone *IHS* w zwierciadle, na tylnej *Matka Boska z Dzieciątkiem*. Sześć

związków na grzbiecie, brak dolnego i górnego fragmentu grzbietu. W okładzinach nieliczne otwory po żerowaniu owadów.

29. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1611, 562, [4] s., syg. +-+++8, A-Z8, Aa-Mm8, Nn3: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i k. pocz. do s. 82, brak s. 237-238. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całotr. ilustr. miedz, na s. 240: *Ukrzyżowanie* w bordiurze złożonej z drobnych postaci biblijnych, a także z motywów geometrycznych i roślinnych, s. 472: *Wszyscy Święci*, liczne inicjały z dek. drzew.

Adligaty

Missae Propriae Festorum Ordinis Fratrum Minorum [...], brak początku i końca.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVII.Q.7018.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, ledwo widoczne ślady ślepych tłoczeń, bardzo zniszczona, mocno obdarta na brzegach i na grzbiecie, resztki zapinek.

30. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. restitutum. Pii V. Ponti. maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, 1612, [18] k., 440 s., [2] k., syg. +-++4, +++2, AZ-4, AA-DD4, Ee3: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., mocno zniszczona, druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całotr. ilustr. miedz.: k. 18v, s. 182 *Ukrzyżowanie*, s. 256 i 368 *Wszyscy Święci*. Błąd w paginacji: zamiast 417 jest 512.

Adligaty

Missae propriae Patronorum Regni Poloniae [...], Cracoviae, In Officina Andreae Petrovicij, 1613.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII1110-1111.

Oprawa: deska plus skóra brązowa, tłoczenia ślepe, ślady po zapinkach. Skóra na grzbiecie i na górnych krawędziach przetarta, plamy i zabrudzenia. W tylnej okł. liczne ślady po żerowaniu owadów.

31. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, 1613, [22] k., 569, [3] s., syg. +++++4, A-V4, Aa-Aa4: ii., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. zawiera not. prow. i ilustr. drzew.: u góry scenka biblijna, na dole sygn. druk. – lilia heraldyczna. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Błędy w paginacji, jest 96-97, zamiast 90-91, 171 zamiast 157, 203 zamiast 201, 219-220 zamiast 209-210. Brak ss. 231-240. Zachowała się jedna całostr. ilustr. międz.: s. 328 Wszyscy Święci, ponadto liczne inicjały z dek. drzew.

Adligaty

Missae approbatae per Summos Pontifices, Venetiis. Apud Franciscum Pratum, 1621.

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae, In Officina Andreae Petrovicij, 1613.

Proweniencja

WSD Sandomierz 41130.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, składki szyte na pięć zwieżów, tłoczenia na ślepo. W górnej części grzbietu ubytek skóry; na przedniej okładzinie skóra łuszczy się.

32. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, [1613], [22] k., 562 s., [2] k., syg. +++4, A-Z4, Aa-Mm4: ii., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontispisowa, zawiera postacie czterech Ewangelistów oraz św. Piotra i Pawła dodatkowo sygn. druk – lilia heraldyczna. Na k. tyt. not. prow. i informacje o konserwacji (1737). Trzy całostr. ilustr. miedz., otoczone bordiurami ułożonymi z medalionów.

Adligaty

Missae Propnae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, 1613.

Proweniencja

WMSD Warszawa, nr R.40.4a (63717).

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, tłoczenia ślepe, na które składa się radełkowa bordiura i ozdobne plakietki, na przedniej okł. fragmenty zapinek, z tylnej – usunięte. Cztery zwięzy, brak kapitałki; nieliczne ślady w okolicy grzbietu po żerowaniu owadów. Brak górnej i dolnej części grzbietu, skóra na tylnej okł. przetarta.

33. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum, Venetiis: apud Iuntas, 1616, 532 s.: il., nuty; 4°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., mocno zniszczona. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Usunięte całostr. ilustr. miedz., zachowały się liczne inicjały z motywami dek. roślinnymi.

Adligaty

Missae propriae Patronorum [...], Antverpiae, ex Officina Plantiniana apud Viduam & Filios Ioannis Moreti, 1611.

Proweniencja

Częstochowa Kuria, syg. 472.

Oprawa uszkodzona nie przylegająca do grzbietu.

34. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1616, k. 604, [5], il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., druk dwubarwny, not. muz. czarne, inicjały kolorowane. Zachowała się jedna całostr. ilustr. miedz.: *Ostatnia Wieczerza*, pozostałe usunięte.

Adligaty

Missa sacratissimi Rosarij Beatissimae virginis Mariae, Venetiis: apud Iuntas, 1616.

Proweniencja

BS Kraków, nr inw. 1982.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa oddzielona od bloku, na tylnej wyklejce liczne teksty rękop. w j. łac. z jednej ręki, modlitwy do świętych.

35. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1616, k. 524, [4] s., syg. +2-++4, +++2, A-Z4, Aa-Kk4: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. oraz s. 235-236. W to miejsce wklejona karta z uzupełnieniem rękop. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całostr. ilustr. miedz.: k. 21v: *Zwiastowanie*, s. 222: *Ukrzyżowanie*, s. 308 i 440: *Wszyscy Święci*.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, 1617.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII1115.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemnobrązowa. Tłoczenia wzdłuż brzegów ze złoceniami, w zwierciadle na przedniej okł.: *Ukrzyżowanie*. Na tylnej okł. równomiernie odcisnięte plakietki. Brak zapinek, zachowały się paski skórzane i metalowe haftki. Na grzbiecie skóra mocno zniszczona, nadpalona, miejscami widać zwięzy.

36. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1617, [16] k., 440, [2], nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., druk dwubarwny, not. muz. czarne. W kolofonie sygn. druk. i dat druku. W tekście liczne inicjały z dek. drzew. z motywami roślinnymi, usunięte całostr. ilustr. miedz.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae: In Officina Andreae Petricovij, 1617.

Proweniencja

BS Kraków, nr inw. 2422.

Oprawa wtórna: tektura plus skóra brązowa bydlęca.

37. *Missale Romanum, ex Decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restitutum, Pii V. Pont. Max. jussu editum, et Clementis VIII. Auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, 1618, [32] k. 557, [3], nuty; 8°.

Opis typograficzny

K. tyt. frontispisowa, bordiura z postaciami świętych w kolumnach i medalionach, z elementami dekoracji architektonicznej. Frontispis obecny również we wcześniejszych wydaniach. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Zachowane cztery całostr. ilustr. drzew. w tym k. 246v *Ukrzyżowanie* anonimowego autorstwa. Dołączone późniejsze teksty intencyjne rękop. Inicjały drzew. z dekoracją o motywach roślinnych i scenami figuralnymi.

Adligaty

Missa sacratissimi rosarii Beatissimae virginis Mariae [...], Venetiis Iuntas, 1618.

Proweniencja

BJG Częstochowa, nr inw. 3694-3696.

Oprawa z XIX w.: tektura plus skóra groszkowana. Na okł. tłoczenia prostej bordiury i centralnie rozmieszczonego krzyża. Całość mocno przycięta do formatu *in octavo*. Papier wyklejkowy z dekoracją marmurkową o wysokiej gramaturze.

38. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. restitutum. Pii V. Ponti. maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum, Venetiis: apud Iuntas, 1619, k. 524, [4] s., syg. ++++4, +++3, A-Z4, Aa-Kk4: il., nuty; 4°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. z ilustr. drzew.: u góry święty z broną i palmą, na dole sygnet druk., not. rękps. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. W tekście odręczne zapiski dot. sprawowania liturgii. Całostr. ilustr. miedz.: k. 21v: *Zwiastowanie*, s. 222: *Ukrzyżowanie*, s. 308 i 440: *Wszyscy Święci*.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, 1618.

Proweniencja

PAT Kraków: XVII1112.

Brak oprawy, na grzbiecie resztki skóry ze złoceniami.

39. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. restitutum. Pii V. Ponti. maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum, Venetiis: apud Cieras, 1622, k. 608, 23 s., [1] k.: ii, nuty; 2°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontyśpisowa (W. Kilian), sygnet druk. *Porwanie Europy*. Druk dwubarwny, w dwóch kolumnach, inicjały z dek. drzew. Całostr. ilustr. miedz.: k. 22v: *Zwiastowanie* (W. Kilian), s. 22: *Narodzenie Jezusa*, s. 298: *Ukrzyżowanie* (W. Kilian), s. 312: *Zmartwychwstanie*, s. 608: *Wszyscy Święci*. Między s. 490 i 491 wklejono jedną kartę z *Missae infesto S. Isidori Agricolae*.

Adligaty

Missae propriae festorum [...], Venetiis, Apud Cieras, 1629.
Missae propriae patronorum [...], [Venetiis, Cieras], 1632.

Proweniencja

OO. Dominikanie Kraków, nr 3298 XVII.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, tłoczenia na przedniej i tylnej okł. wytłoczona podwójna kreska wzdłuż brzegów. Ślady po usuniętych dwóch zapinkach, na grzbiecie cztery zwięzy. Liczne kanaliki po żerowaniu owadów. Skóra w dobrym stanie, przetarta w górnej części grzbietu.

40. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. restitutum. Pii V. Ponti. maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, 1624, k. 524, [4] s., syg. +10, ++8, +++6, A-Z8, Aa-Kk8: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., brak k. +++6, s. 1-2, 223-224, druk dwubarwny, not. muz. czarne. K. tyt. frontysepisowa, caostr. ilustr. miedz.: s. 222: Ukrzyżowanie w ozdobnej bordiurze, s. 308: *Wszyscy Święci* także w bordiurze, liczne inicjały z dek. drzew. z motywami roślinnymi i scenami figuralnymi.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Cracoviae: In Officina Anreae Petricovij, 1624.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVII.Q.7028.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, bardzo zniszczona. Tłoczenia na ślepo oraz złocone; znaczne przedarcia na brzegach i na grzbiecie, ślady po zapinkach.

41. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1624, [20] k., 524, [4] s., syg. +2-+4, +-++4, +++-+++3, A-Z4, Aa-Kk4: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i k. pocz. do +2. Na +4 not. rękop. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Brak s. 221-222, zachowała się caostr. ilustr. miedz.: s. 440 *Wszyscy Święci*.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...],

Cracoviae: In Officina Andreae Petricovij, 1624.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII2764.

Oprawa: oryginalna z epoki, deska plus skóra bydlęca ciemna. Zapinki: górna usunięta, zachowany fragment skózanego paska; dolna zachowana na przedniej okł. Trzy wypukłe zwięzy na grzbiecie, na przedniej okł. zatarty obrazek w zwierciadle, wokół sześć ozdobnych plaketek. Ubytek skóry w górnej części grzbietu, ponadto skóra przetarta, ale mocno zespolona z deską.

42. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. restitutum. Pii V. Ponti. maximi iussu editum, et Clementis VIII. auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Iuntas, 1627, 444, 88 s.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Usunięte całostr. ilustr. miedz., występują liczne inicjały z drzew. dek. roślinną i figuralną.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae, Cracoviae, In Officina Andreae Petricovij, 1628.

Proweniencja

WSD Kielce, nr 005069 adl.

Oprawa: deski plus skóra bydlęca ciemna, słabo widoczne tłoczenia ślepe na okł. i na grzbiecie. Pozostałości po dwóch zapinkach. Skóra w wielu miejscach poprzecierana. Na okładzinach bardzo liczne otwory po żerowaniu owadów.

43. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Cieras, 1627, [38] k., 852 [właśc. 848] s.: il., nuty; 8°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., not. prow. (z 1753). W kolofonie dwie daty wydania: s. 828: Venetiis, ex typogr. Cierea, na s. 829: Venetiis, apud Cieras, 1627. Druk dwubarwny w dwóch kolumnach, not. muz. czarne. Brak

s. 341-342, 497-498, 493-494, uzupełnione rękop. Błąd w paginacji: po s. 688 jest 693, w tekście nie ma luki. Od s. 782-786 na miejscach wydartych kart wklejono nowe z rękop. tekstem. Całotr. ilustr. międz.: k. [38]v: *Zwiastowanie*, s. 24: *Narodzenie Jezusa*, s. 48: *Obrzezanie* w owalnej bordiurze, s. 54: *Pokłon Trzech Króli*, s. 358: *Zmartwychwstanie*, s. 388: *Wniebowstąpienie*, s. 398: *Zesłanie Ducha Świętego*, s. 420: *Ostatnia Wieczerza* w owalnej bordiurze, s. 578: *Narodzenie NMP*, s. 590: *Nawiedzenie św. Elżbiety*.

Adligaty

Missa Sacratissimi Rosarii, Venetiis, apud Cieras, 1624.

Proweniencja

WSD Przemysł, syg. 194.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, ślady po dwóch zapinkach, cztery zwięzy, skóra z tłoczeniami wzdłuż brzegu, na grzbiecie zniszczona.

44. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1629, [18] k., 530, [4] s., syg. +3-+4, ++++4, A-03, P2-Z4, Aa-Kk4, L13: ii., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., k. pocz. oraz s. 207-210, 215-227. Całotr. ilustr. międz.: k. 18v *Zwiastowanie*, s. 306 *Wszyscy Święci*, pozostałe wielkości 8,5 cm × 6,0 cm.

Adligaty

Missae approbatae per summos pontifices, Venetiis, apud Iuntas, 1629.

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis, apud Iuntas, 1628.

Missae propriae Sanctorum [...], Cracoviae: Ex Officina Schedeliana, b.d.

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Iuntas, 1628.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII3078.

Oprawa: brak, zastępcza teczka szara.

45. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. Restitutum, Pii V. Ponti. Maximi iussu editum et Clementis VIII. auctoritate recognitum, in quo Missae propriae de Sanctis omnes ad longum recens positae sunt, pro faciliori celebrantium commoditatae. Cum Missae Sanctorum a Paolo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. Ordinatis, Venetiis: apud Cieras, 1630, k. 504, 85 s., syg. +2-+++4, +++3, A-Z4, Aa-Hh4, Ii2, a-e4, f2; il., nuty; 2°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontysepisowa przedstawiająca Apostołów św. Piotra i św. Pawła, oraz św. Sebastiana, na dole sygnet druk. *Porwanie Europy* z amorkiem (J. Stella Delin., H. David Seul.). Naklejona not. rękops., liczne inicjały, całostr. ilustr. miedz.: 1. 21v *Zwiastowanie*, s. 16 *Narodzenie Jezusa*, s. 220 *Ukrzyżowanie* (Wolf. Kilian fecit), s. 230 *Zmartwychwstanie*, s. 504 *Wszyscy Święci*.

Adligaty

Missae approbatae per summos pontífices [...], Venetiis, apud Cieras, 1630.

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae, Venetiis: Ex Typographia Cierea, 1632.

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1629.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII1181-1183.

Brak oprawy.

46. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. Restitutum, Pii V. Ponti. Maximi iussu editum et Clementis VIII. auctoritate recognitum, in quo Missae propriae de Sanctis omnes ad longum recens positae sunt, pro faciliori celebrantium commoditatae. Cum Missae Sanctorum a Paolo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. Ordinatis, Venetiis: apud Cieras, 1630, k. 530, 89, [5] s., syg. +2-+++4, A-Z4, Aa-Ii4, Kk5, a-f4 : il., nuty; 4°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontyśpisowa barokowa z rozbudowanym sygn. druk. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Pomyłka w sygnaturach: zamiast A4 jest B4, brak k. 23, s. 15-16, 33-34, 37-38, 233-234, 265-266, 273-274, 415-416, 463- 464, 531-534. Zamiast nich wklejono czyste karty. Brak s. 245-246, w to miejsce wklejona i uzupełniona rękop. cała strona.

Adligaty

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae, Venetiis: Ex Typographia Cierea, 1632.

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1630.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII1147.

Oprawa wtórna, tektura plus skóra bydlęca ciemna, na grzbiecie napis wersalikami: *CLERICATI TOM I. M. V. F. P. D. & P.*

47. *Missale Romanum ex decr. Sancros. Concilij Trid. Restitutum, Pii V. Ponti. Maximi iussu editum et Clementis VIII. auctoritate recognitum,* Venetiis: apud Cieras, 1630, k. 530, s.: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Zach. k. tyt. frontyśpisowa, sygn. druk. *Porwanie Europy*. Po s. 530 brak jednej składki. Całostr. ilustr. miedz.: k. [22]v *Zwiastowanie* (V.K.), s. 38 *Pokłon Trzech Króli* (V.F.), s. 148 *Ostatnia Wieczerza* (V.F.), s. 234 *Ukrzyżowanie* (V.F.), s. 246 *Zmartwychwstanie*, s. 267 *Wniebowstąpienie* (V.F.), s. 274 *Zesłanie Ducha Świętego* (V.F.).

Adligaty

Missa Sacratissimi Rosarii (brak końca).

Proweniencja

WSD Radom, brak numeru inw.

Oprawa wtórna bez metalowych ozdób: tektura plus skóra bydlęca ciemna, zatarte tłoczenia, cztery zwięzy. Skóra w wielu miejscach przecierana, na grzbiecie brak.

48. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1631, k. 479, 81, [3] s.: il., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całotr. ilustr. miedz.: k. 22v *Zwiastowanie*, s. 214 *Ukrzyżowanie*, s. 296 *Wszyscy Święci*, s. 480 ponownie *Wszyscy Święci*, w kolofonie sygn. druk. datowany.

Adligaty

Missae approbatae per summos pontífices, Venetiis, apud Iuntas, 1630.

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, Iuntas, 1629.

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis, apud Iuntas, 1629.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII3030.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemnobrązowa. Złote tłoczenia wzdłuż brzegów, na przedniej okł. w zwierciadle: *Ukrzyżowanie*, na tylnej okł. w zwierciadle obraz zatarty. Oprawa niezwiązana z blokiem książki. Ubytki w dolnej i górnej części grzbietu, skóra przetarta.

49. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Cieras, [1632], [24] k., 524, 47 s., [3] k., syg. +++8: nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. oraz k. pocz. do k. +++2. Brak k. +++8, s. 17-18, 21-22, 27-28, 33-36, 39-42, 47-48, 207-208, 229-230, 235-236, 277-278, od s. 524 do końca tego ciągu liczbowego. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Ślady po usuniętych całotr. ilustr. miedz., zachowały się inicjały z drzew. dekoracją roślinną.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum & Festorum Regni Poloniae, Venetiis, apud Cieras, 1632.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVII.Q.7026-7027.

Oprawa wtórna.

50. [*Missale Romanum*], Venetiis, apud Cierae, 1636, k. 543, 95 s., il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., druk dwubarwny, not. muz. czarne. Całostr. ilustr. miedz sygnowane (W. Kilian): k. 18v *Zwiastowanie NMP*, k. 39v *Narodzenie Jezusa*, k. 270v *Wniebowstąpienie*, k. 294v *Ostatnia Wieczerza*, k. 474v *Wniebowzięcie NMP*, k. 492v *Obrzezanie*, k. 544v *Idący za Chrystusem*. W całej księdze występują liczne inicjały drzew. z przewagą dekoracji z motywami roślinnymi.

Adligaty

Commune Sanctorum, Venetiis, Apud Cieras, 1640.

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae, Venetiis: Ex Typographia Cierae, 1632.

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis, Apud Cieras, 1636.

Proweniencja

BS Kraków, nr inw. 1923.

Oprawa wtórna: tektura plus skóra bydlęca brązowa. Na obydwu okładzinach wytłoczone i złożone bordiury z delikatną ornamentyką roślinną. Na grzbiecie sześć związów podkreślonych złożeniem. Pomiędzy związami złożone dek. kwiatowe.

51. *Missale Romanum ex decreto Sancrosancti Concili Tridentini restitutum, Pii V. Pont. Max. iussu editum, et Clementis VIII primum, nunc denuo Urbani Papae octavi auctoritate recognitum*, Venetiis: Sub signo Europae [Cieras], 1637, k. 563, 95, [5] s., syg. +2-+4, +++ +++++, A-Z4, Aa-L14, Mm5, a-e4, f5: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontypisowa (H. David F.) z postaciami czterech

Ewangelistów, aniołami, a w dolnej części z herbem papieża Urbana VIII oraz sygn. druk. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Komplet sygnowanych całostr. ilustr. drzew.: k. 24v *Zwiastowanie* (Wolf. Kilian fecit in Augusta), s. 18 i 36 *Narodzenie Jezusa* (W.K. f.), s. 40 *Pokłon Trzech Króli* (W.K. f.), s. 242 *Ukrzyżowanie* (Wolf. Kilian fecit), s. 256 *Zmartwychwstanie* (W.K. f.), s. 278 *Wniebowstąpienie* (Wolf. Kilian F.), s. 286 *Zesłanie Ducha Świętego*, s. 302 *Ostatnia Wieczerza* (DF), s. 488 *Wniebowzięcie* (Wolf. Kilian F.), s. 506 *Narodzenie NMP*, s. 563 *Wszyscy Święci*. Liczne inicjały ze scenami biblijnymi i postaciami świętych.

Adligaty

Missae propriae Sanctorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1635.

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae [...], Venetiis: Ex typ. Cieras, 1632.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVIII1178.

Oprawa wtórna: deska plus czerwony aksamit; ślady po dwóch zapinkach i okuciu naroży. W deskach od strony wyklejek bardzo liczne ślady po żerowaniu owadów. Aksamit miejscami przetarty, szczególnie na grzbiecie.

52. [*Missale Romanum*], Venetiis: Apud Cieras, 1640, [4] k., 582, 99, [5] s.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i s. 17-20, 39-40, 43-44, 247-250, 271-272, 293-294, 301-302, 317-318, 507-508, 525-526; str. 215-216 – wklejona czysta kartka. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Wszystkie brakujące karty to efekt uprzedniego usunięcia całostr. ilustr. miedz. Adres wydawniczy przejęty z kolofonu. Na s. 66 tekst został odbity na zagiętym dolnym rogu. Zachowane liczne inicjały drzew. z roślinnymi i figuralnymi motywami dekoracyjnymi.

Adligaty

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum, Venetiis, Cierae, 1632.

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae, Cracoviae:
In Officina Andreae Petrouvicij, 1617.

Patronarz [...], Officina Schedeliana, 1681.

Proweniencja

WSD Lublin, nr 17.10337.

Oprawa wtórna z poł XIX w.: tektura plus skóra bydłęca ciemna, tłoczenia ślepe, na środku górnej okł. – kwiatowa rozeta. Ogólnie mocno zniszczona, tylna okł. uszkodzona i wykruszona; skóra z przedniej okł. odstaje od tektury, jest przedarta i przetarta. Na grzbiecie osiem zwiędów, na drugim polu od dołu wytłoczony rok 1834, na szóstym tytuł *Missale Romanum* wersalikami, a na pozostałych polach kwiatowe rozetki, takie jak na przedniej okładzinie. Brak górnej części skóry z grzbietu, widać przetarte zwięzy sznurkowe. Liczne ślady po wegetacji szkodników na obydwu okładzinach i grzbiecie.

53. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum, Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII. Primum, nunc denuo Urbani papae octavi auctoritate recognitum. In quo omnia per extensum leguntur, ut commodius celebretur, Venetiis: apud Cieras, 1640, [27] k., 584, 99, [5], 8 s., syg. A-Z4, Aa-Oo3: il., nuty; 2°.*

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontyśpisowa (Jacobus Pecini fecit Venetiis), sygn. druk. not. prow. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Strony w ramkach z poczwórnej czarnej linii. Liczne inicjały z drzew. dekoracją roślinną i figuralną. Zawiera jednaście całostr. ilustr. miedz., niektóre z nich są podpisane: Giovanni Merlo, Jacobus Pecini, Giacomo Pecini. W obiekcie szereg wklejek z rękop. tekstami mszalnymi na uroczystości i święta.

Adligaty

Officia propria patronorum provinciae Poloniae [...], Venetiis, Cieras, 1644.

Proweniencja

WMSD Warszawa, nr R.42.5.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, słabo widoczne tłoczenia, prawdopodobnie ślepe. Zachowane fragmenty zapinek, cztery zwięzy, na przedniej okładzinie pęknięta deska. Liczne ślady po żerowaniu owadów, szczególnie w części grzbietowej oprawy, skóra mocno zużyta i przetarta.

54. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Cieras, 1640, [26] k., 582, 99, [5] s., syg. +2-+4, ++++4, ++++3, A-Z4, Aa-Mm4, Nn-Oo3, a-d4, e-f5: nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i s. 19-20, 39-40, 43-44, 249-250, 271-272, 293-294, 507-508, 525-526, 583-584. Braki wynikają z usuniętych całostr. ilustr. miedz., zachowała się na s. 318: *Ostatnia Wieczera* (Jacobus Pecini).

Adligaty

Missae propnae festorum OFM., Venetiis, apud Cieras, 1640.

Missae propnae patronorum et festorum Regni Poloniae, Venetiis: apud Cierae, 1641.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII1184-1187.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca ciemna, zachowane zapinki na obu okładzinach. Słabo widoczne tłoczenia. Skóra na grzbiecie oderwana w dolnej części widoczne zwięzy.

55. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1641, [18] k., 530, [4] s., il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., zachowana jedna całostr. ilustr. miedz. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, uszkodzone, inicjały drzew. z dekoracją roślinną.

Adligaty

Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Iuntas, 1642.

Proweniencja

Częstochowa Kuria, syg. 454.

Oprawa zachowana fragmentarycznie, deska plus skóra bydlęca ciemnobrązowa, mocno wytarta. Brak przedniej okładziny, ubytki u góry i dołu grzbietu, ślady po zapinkach.

56. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Ciera, 1641, 542, [1], 45, [5] k. il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., brak s 1-24, brak s. 543, zachowane dwie całostr. ilustr. międz. Druk dwubarwny, not. muz. czarne. Inicjały w trzech wymiarach z dekoracjami roślinnymi.

Adligaty

Commune Sanctorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1640.

Proweniencja

BS Kraków, nr inw.2413.

Brak przedniej okładki.

57. *Missale Romanum ex decreto Sancros. Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum, et Clementis VIII. primum, nunc denuo Urbani papae octavi auctoritate recognitum. In quo omnia per extensum leguntur, vt commodius celebretur*, Venetiis: ex Typographia Ducali Pinelliana, 1641, [24] k., 479, 73, [3] s., syg. +2-+4, +++++4, A-Z4, Aa-Gg4, a-d4, e5: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontyśpisowa: (G. Pecini Venetis fecit), przedstawiająca czterech Ewangelistów, na dole sygn. druk. (drzewo). Całostr. ilustr. międz.: k. 24 *Zwiastowanie*, s. 214 *Ukrzyżowanie* (G. Peccini fecit), s. 296 *Wszyscy Święci* (G. Peccini f.), s. 470 *Wszyscy Święci* (G. Peccini f.). Druk dwubarwny, not. muz. czarne, inicjały drzew. z motywami dekoracyjnymi roślinnymi i figuralnymi.

Adligaty

Missae propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, Cieras, 1632.

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis: Ex Typographia Ducali Pinelliana, 1641.

Missae in Festis propriis SS. Patronorum Regni Hungariae [...], Tyrnaviae, Typis Academicis, 1661.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII 2971.

Oprawa: deska plus skóra bydlęca brązowa, tłoczenia ślepe wzdłuż brzegów. Skóra mocno przetarta i brudna, pęknięta w dolnej części grzbietu. Ślady po żerowaniu owadów na wyklejce i górnej części grzbietu.

58. *Missale Romanum Ex Decreto Sancros. Concilij Tridentini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum, et Clementis VIII. primum, nunc denuo Urbani Papae VIII auctoritate recognitum. In quo omnia per extensum leguntur, vt commodius celebretur*, Venetiis, apud Cieras, 1642, 543, [1], 45, [5] k., syg. +++++8, A-P8, Q10, R-Z8, AaL18, a-e8, fIO: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontyspisowa, brak s. 277-278 oraz 491-492. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, całostr. ilustr. miedz.: k. +++8v *Zwiastowanie*, s. 18 *Narodzenie Jezusa*, s. 36 *Obrzezanie Jezusa*, s. 40 *Pokłon Trzech Króli*, s. 236 *Ukrzyżowanie*, s. 248 *Zmartwychwstanie*, s. 270 *Wniebowstąpienie*, s. 294 *Ostatnia Wieczerza*, s. 474 *Wniebowzięcie NMP*, s. 544 *Wszyscy Święci*. W całej księdze liczne inicjały ze stylizowaną ornamentacją roślinną.

Adligaty

Missae Propriae Sanctorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1642.

Missae Propriae Festorum Ordinis Fratrum Minorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1630.

Missae Propriae Patronorum, et Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Iuntas, 1626.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVII.F.8028-8030.

Oprawa po renowacji wykonanej w 1767 r., deska plus skóra ciemnobrązowa, mocno wytarta. Brak tylnej okł., pęknięcie między przednią okł. a grzbietem, ubytki u góry i dołu grzbietu pozostałości po zapinkach, ślady ślepych tłoczeń na skórze. Widoczne niewielkiej średnicy kanaliki po zerowaniu owadów.

59. *Missale Romanum Ex Decreto Sacros. Concilij Thđntini restitutum. Pii V. Pont. Max. Iussu editum. Et Clementis VIII primum, nunc denuo. Urbani Papae VIII auctoritate recognitum*, Venetiis, apud Cieras, 1642, 543, 45 s., sygn. +---+8, A-Z8, Aa-L18, a—f8: il., nuty; 8°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontyspispisowa, gdzie w architektoniczną ramkę wkomponowano postacie czterech Ewangelistów, Apostołów Piotra i Pawła oraz wyobrazenie Matki Boskiej z Dzieciątkiem zamknięte w medalionie. U dołu sygn. druk. *Porwanie Europy*. W tekście całostr. ilustr. miedz., liczne inicjały drzew. z dekoracją roślinną.

Adligaty

Missae propriae Sanctorum Celebrandae ad libitum eorum qui Missale Romano utuntur, Venetiis, apud Cieras, 1642.

Missae propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Cieras, 1632.

Missae propriae Festorum ordinis fratrum minorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1630.

Proweniencja

WSD Pielpin, St. 11922.

Oprawa: wtórna, deska plus skóra cielęca brązowa, dobrze zachowana. Tłoczenia złożone oraz ślepe wykonane strychulcem. Na górnej i dolnej okładzinie takie same motywy dekoracyjne: zewnętrzna bordiura wykonana przy użyciu dwóch radełek odciśniętych naprzemiennie, wewnętrzna to proste linie. W rogach zwierciadła odciśnięte rozety, z centrum odciski kielicha z hostią. Na grzbiecie cztery zwięzy podkreślone geometrycznym ornamentem.

Zapinki zachowane, wykonane z mosiądzu. Nieliczne uszkodzenia spowodowanych przez żerujące owady na grzbiecie i okładzinach. Zarysowania i otarcia lica skóry na okładzinach.

60. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Ciera, 1642, 542, 95 s., nuty; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., pierwsze i ostatnie składki zabrudzone, w tekście ślady po usuniętych całostr. ilustr., druk dwubarwny, not. muz. czarne, inicjały drzew. z dekoracją roślinną.

Adligaty

Commune Sanctorum [...], Venetiis: Ex Typographia Cierae, 1642.
Missae propriae Sanctorum [...], Venetiis, apud Cieras, 1642.

Proweniencja

BS Kraków, nr inw. 1934.
Brak oprawy.

61. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Iuntas, 1645, 942 s.; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. oraz pocz. składek do s. 384 oraz stron 833-834, brak całostr. ilustr. miedz. i not. muz., brak *Canonu*.

Proweniencja

Częstochowa Kuria, syg. 470.
Brak oprawy.

62. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum, Pii V. Pontificis maximi iussu editum, et Clementis VIII primum, nunc denuo Urbani papae VIII auctoritate recognitum. In quo omnia per extensum leguntur, ut commodius celebretur*, Venezia: apud Cieras, 1647, [7] k., 641 s., [1] k., 8 s.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontypisowa, sygnet druk. *Porwanie Europy*, not.

rękop. na k. tyt. verso. Druk dwubarwny w dwóch kolumnach, not. muz. czarne. Inicjały i winiety drzew., całostr. ilustr. miedz.: s. 18: *Narodzenie Jezusa* (L.P. fecit), s. 36 *Obrzezanie* (I.P.), s. 40 *Pokłon Trzech Króli* (L.P.f.), s. 236 *Ukrzyżowanie*, s. 248 *Zmartwychwstanie*, s. 270 *Wniebowstąpienie*, s. 294 *Ostatnia Wieczerza* (L.P.), s. 474 *Wniebowzięcie NMP*, s. 492 *Narodziny NMP* (L. Stella In.; H. David Sculp.), s. 544 *Trójca Święta*.

Adligaty

Missae propriae festorum ordinis fratrum minorum, [Venetiis], Sub signo Europae, [Cierae], 1637.

Missae Propriae Patronorum & Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, Cieras, 1632.

Proweniencja

OO. Dominikanie Kraków, syg. 3000.

Oprawa: deska plus skóra bydłęca brązowa, tłoczenia i złocenia mało widoczne, pośrodku przedniej okładziny superexlibris – całkowicie zatarty. Na grzbiecie cztery zwięzy, ślady po dwóch usuniętych zapinkach. Liczne i dość świeże ślady po żerowaniu owadów, szczególnie w okolicy grzbietu. Skóra mocno zniszczona, a na narożach silnie przetarta.

63. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Gueriglios, 1651, 511 s.; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt., po s. 290 wklejono kartę z *Missa in Festo S. Ioachimi*. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, całostr. ilustr. drzew.: *Zwiastowanie*, *Narodzenie Jezusa* (F. Ruschi in., I. Pecini Venet fecit), s. 236 *Ukrzyżowanie* (Pecini), *Zmartwychwstanie* (I. Pecini), *Zesłanie Ducha Świętego* (I. Pecini).

Adligaty

Missae Propriae Patronorum & Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Cieras, 1632.

Missae Propriae Sanctorum Regni Sveciae [...], Venetiis, 1691.

Proweniencja

Częstochowa Kuria, syg. 467.

Z oprawy zachował się materiał pokryciowy oraz wyklejki, zawierające rękop. teksty w j. łacińskim z jednej ręki.

64. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Gueriglios, 1651, k. 512, 99, [3] s., syg. ++++8, ++++10, A-Z8, Aa-Ii8, a-e8, f6: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i kart pierwszych składek do k. +z oraz k. +7-8, ++++10, s. 15-16. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, zachowała się jedna całostr. ilustr. miedz.: s. 222 *Ukrzyżowanie*. Liczne inicjały drzew. ze stylizowaną ornamentacją roślinną.

Adligaty

Missae Propriae Sanctorum [...], Venetiis, apud Guerilios, 1651.

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, apud Iuntas, 1644.

Missae propriae Festorum Ordinis Fratrum Minorum [...], Venetiis, apud Iuntas, 1647.

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVII.Q.7022-7024.

Oprawa wtórna z połowy XIX wieku: tektura plus skóra brązowa marmoryzowana, ubytek skóry na grzbiecie od dołu oraz na tylnej okładzinie.

65. [*Missale Romanum*], Venetiis: apud Cieras, 1652, 174 s.; 4°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i pierwszych składek, rozległe zabrudzenia, ślady po usuniętych całostr. ilustr. miedz. Druk dwubarwny, not. muz. czarne, inicjały drzew. z dekoracją roślinną.

Proweniencja

Częstochowa Kuria, syg. 469.

Zachowana tylna okładzina: deska plus skóra bydlęca ciemna, brak

tłoczeń i złoceń, kanaliki po żerowaniu owadów na oprawie i bloku książki, wielobarwne zaplamienia.

66. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum, Pii V. Pontificis Maximi iussu editum, et Clementis VIII. & Urbani VIII. Auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Cieras, 1679, [16] k., 463, 88, [4] s., syg. +2-+4, ++++4, A-Z4, Aa-Ff4, a-e4, f3: U., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontysepisowa: (suor Isabella Picini F.) z wizerunkiem papieża Innocentego XI, jego herbem w dolnej części i sygn. druk. Na odwrocie k. tyt. not. prow. Rozbudowane dekoracyjnie winietki na s. 164, 198, 204, całostr. ilustr. międz.: k. 15v *Zwiastowanie* w czarnej bordiurze, s. 14 *Narodzenie Jezusa*, s. 194 *Ukrzyżowanie* w czarnej bordiurze, s. 464 *Wszyscy Święci*. Między str. 280-281 wklejona karta w *In festo Translationis Almae Domus B.M. Virginis*, między str. 400-401 wklejona karta z *Missae infesto Sancti Joachim*.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis: Ex Typographia Cierae, 1644.

Missae propriae Sanctorum Regni Sveciae patronorum [...], Cracoviae, In Officina Schedeliana, 1675.

Proweniencja

PAT Kraków, nr XVII1235.

Oprawa: deska plus aksamit bordowy, przetarty na dolnym brzegu. Zachowane dwie zapinki, na tylnej okł. dwa krótkie paski skórzane. Na grzbiecie sześć wypukłych zwięzów.

67. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum, Pii V. Pontificis Maximi iussu editum, et Clementis VIII. & Urbani VIII. Auctoritate recognitum*, Venetiis: apud Nicolaum Pezzana, 1679, [36], 444,86, [2] s.: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Brak k. tyt. i pocz. składek, druk dwubarwny, not. muz. czarne, usunięte całostr. ilustr. drzew.

Proweniencja

WSD Łąd, syg. 247.

Oprawa: tektura plus skóra ciemna, mocno uszkodzona.

68. *Missale Romanum ex decreto sancrosancti Concilij Tridentini restitutum, Pii V. Pontificis Maximi iussu editum, et Clementis VIII. & Urbani VIII. Auctoritate recognitum, Cui accessere Sanctorum Missae usque ad SS. D.N. Aleksandrum VIII. Et Innocentium XII.* [...], Venetiis: Apud Nicolaum Pezzana, 1695, [16] k., 464, 86, [2] s., syg. +-++8, A-Z8, Aa-Ff8, a-e8, f4: il., nuty; 2°.

Opis typograficzny

Zachowana k. tyt. frontysepisowa przedstawiająca *Uwielbienie Najświętszego Sakramentu*, ponadto całostr. ilustr. miedz.: k. ++8v *Zwiastowanie*, s. 198 *Ukrzyżowanie*, s. 208 *Zmartwychwstanie*. Liczne inicjały drzew. ze stylizowaną ornamentyką roślinną.

Adligaty

Missae Propriae Patronorum et Festorum Regni Poloniae [...], Venetiis, 1695.

Missae Propriae Patronorum Regni Sueciae [...], Venetiis [brak zakończenia].

Proweniencja

WSD Włocławek, nr XVII.F.8945-8947.

Brak oprawy.